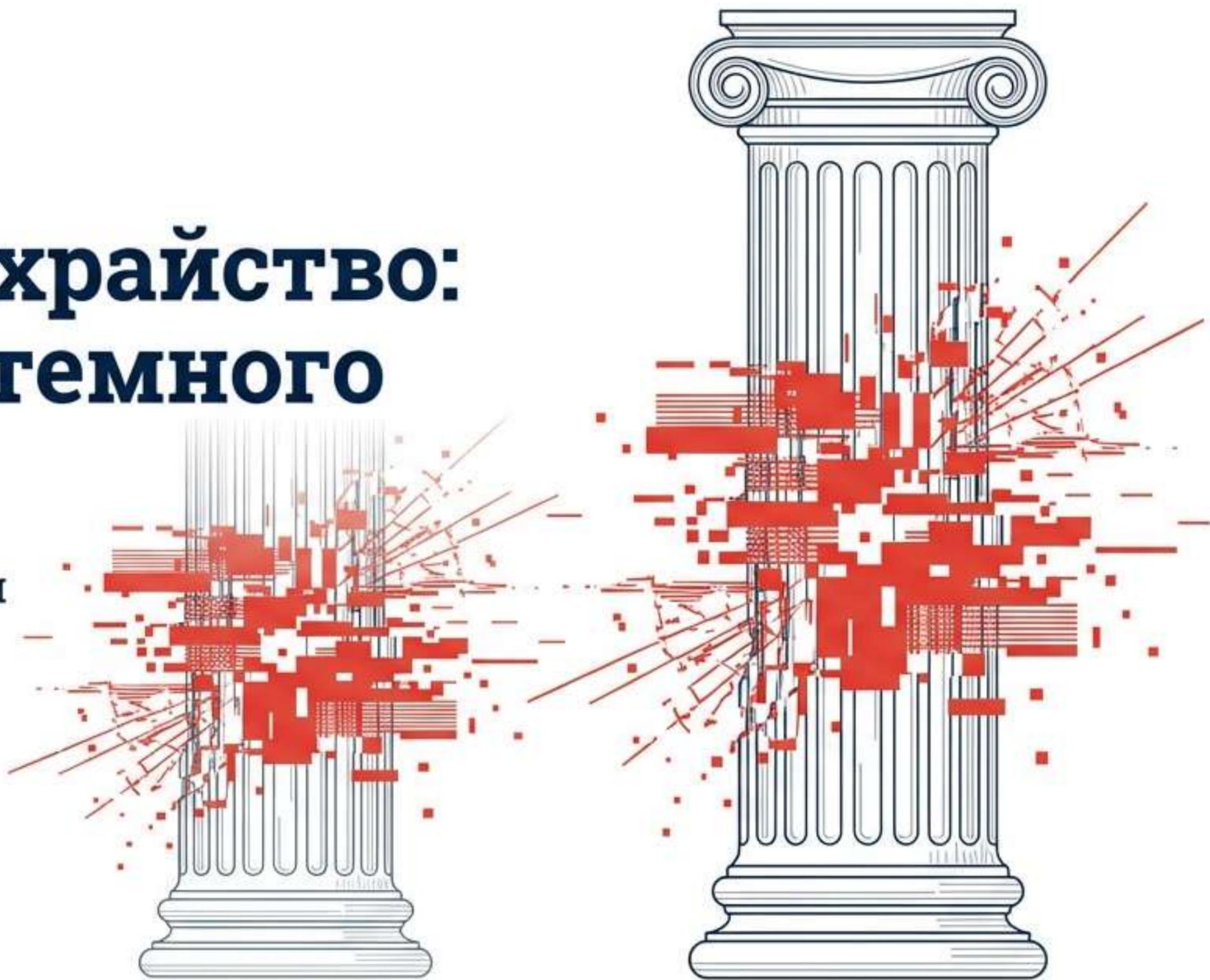

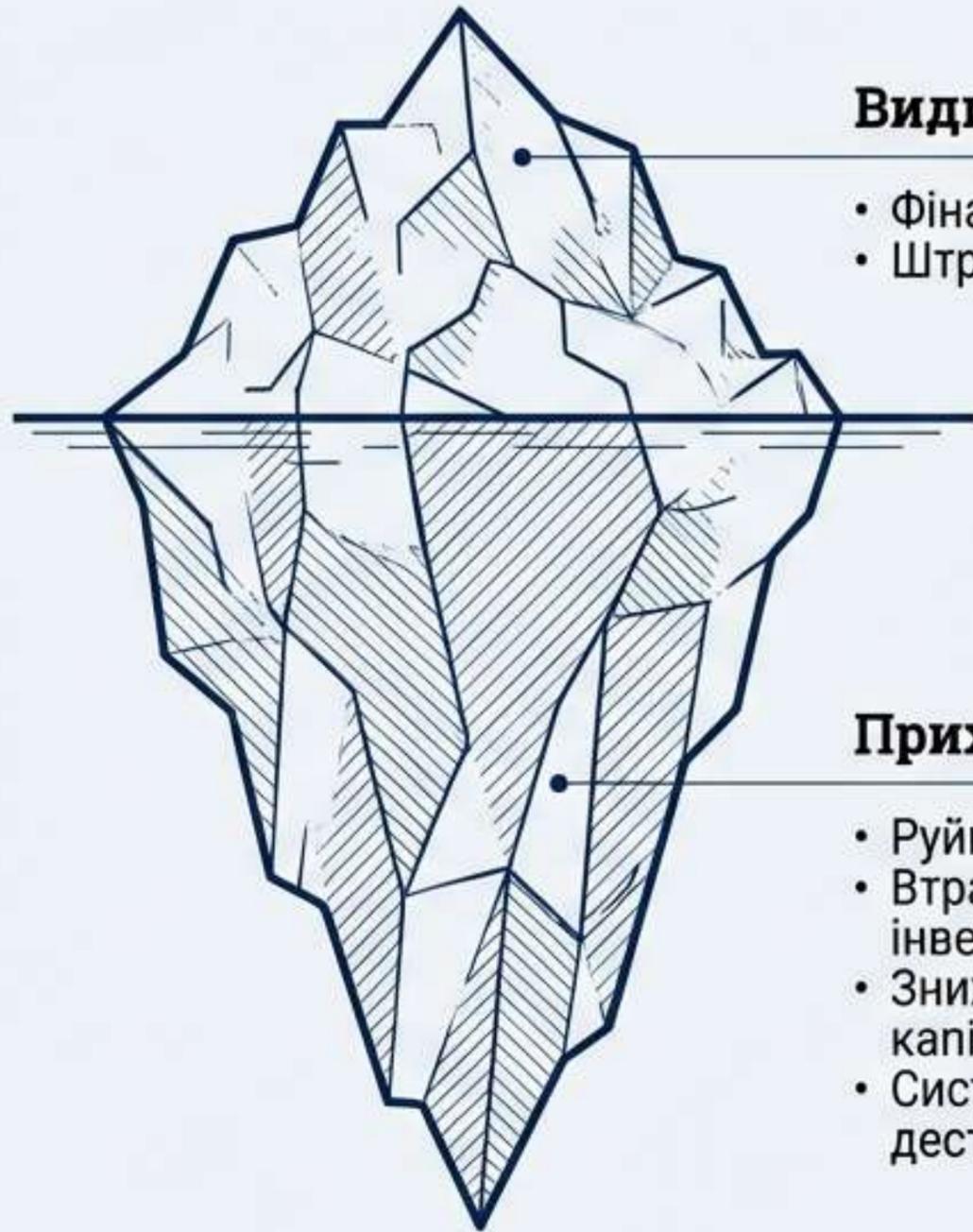
Фінансове шахрайство: Анатомія системного виклику

Сутність, еволюція, механізми
та стратегії протидії

Базовано на даних ACFE, PwC та історичних кейсах (Enron, Madoff, Wirecard)

Масштаб проблеми: Ціна втраченої довіри

Видимі втрати

- Фінансові збитки
- Штрафи регуляторів

Приховані наслідки

- Руйнування репутації
- Втрата довіри інвесторів
- Зниження вартості капіталу
- Системна дестабілізація

Типова організація втрачає 5% річного доходу (ACFE)

**\$4.7
трлн**

Глобальні щорічні збитки світової економіки

46% компаній у світі зіткнулися з економічними злочинами за останні 24 місяці (PwC)

Це не просто втрата грошей — це податок на глобальну економіку.

Визначення феномену: Більше, ніж просто крадіжка

Навмисне введення в оману або приховування правди з метою отримання неправомірної вигоди.

Кримінальний кодекс України, № 2341-III

Шахрайство паразитує на довірі – головній валюті фінансової системи.

Етіологія злочину: Трикутник шахрайства

Модель Дональда Крессі

ТИСК (Pressure)

Фінансові потреби, бонуси,
борги, очікування ринку.

МОЖЛИВІСТЬ (Opportunity)

Слабкий контроль, відсутність
аудиту, складні інструменти.

Єдиний фактор, який компанія
може повністю контролювати.

РАЦІОНАЛІЗАЦІЯ (Rationalization)

Внутрішнє виправдання:
"Я лише позичаю", "Всі так
роблять".

Для виникнення шахрайства необхідна
одночасна наявність трьох умов. Вилучення
"Можливості" руйнує трикутник.

Внутрішній конфлікт: Психологія тиску та виправдання

ТИСК (Pressure)

Зовнішній та внутрішній драйвер

Гонка за очікуваннями
(Wall Street expectations)

Бонуси, прив'язані до KPI

Особисті борги або статус

Менеджмент Enron маніпулював звітністю, щоб задовольнити прогнози аналітиків.

РАЦІОНАЛІЗАЦІЯ (Rationalization)

Брехня самому собі

“Я рятую компанію.”
Hero Rationalization

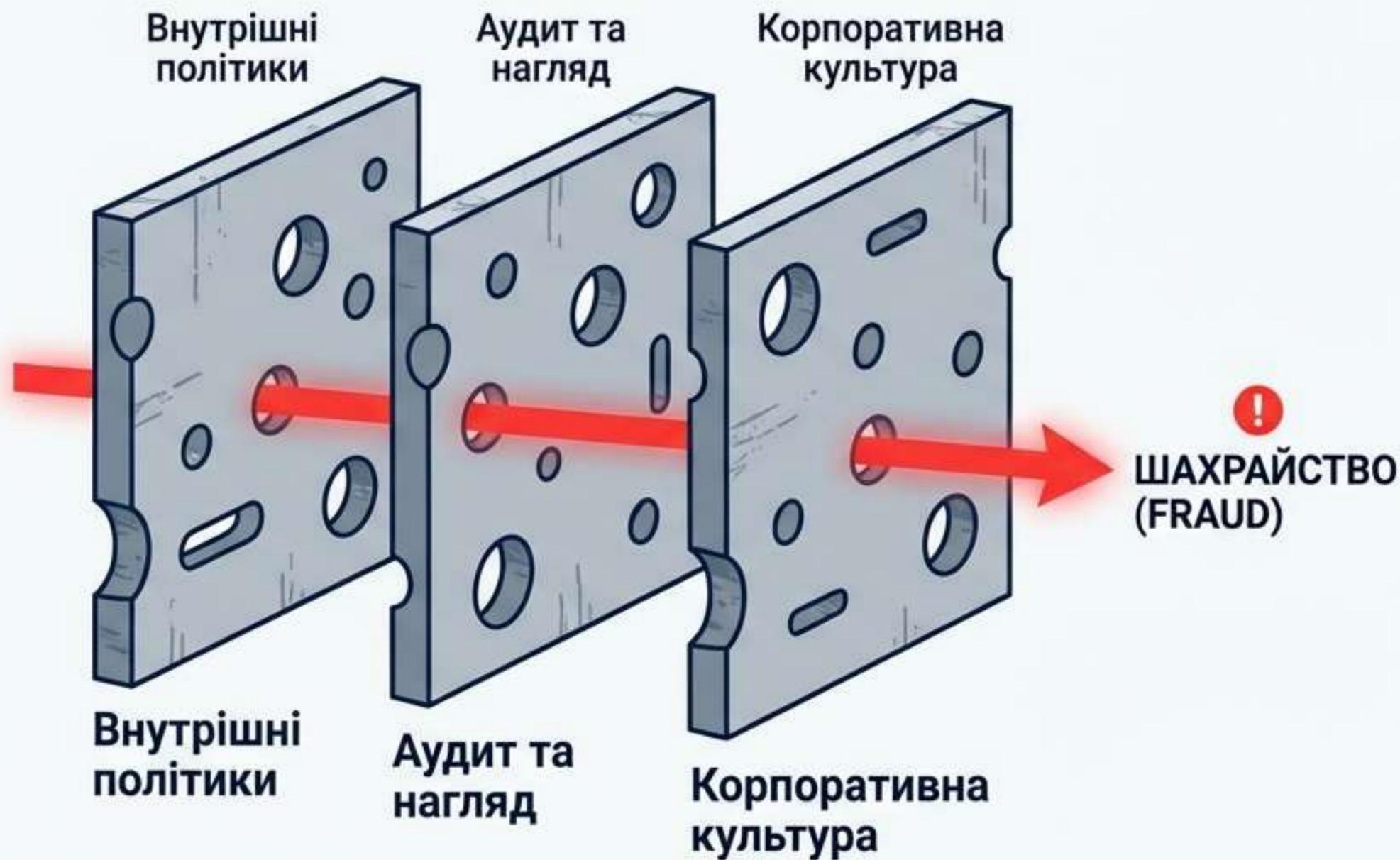
“Я поверну гроші, як тільки ринок відновиться.”

Borrowing Rationalization

“Мені недоплачують, я це заслужив.”
Entitlement

Шахраї рідко вважають себе злочинцями. Вони вважають себе жертвами обставин або рятівниками бізнесу.

Структурний дефект: Можливість, яку створює система

Ключові фактори, що сприяють (Key Enablers)

- 1. Складність (Complexity):**
Деривативи, SPV та офшори створюють димову завісу.
- 2. Слабкий контроль:**
Конфлікт інтересів аудиторів, відсутність розподілу обов'язків.
- 3. Інформаційна асиметрія:**
Менеджмент знає те, чого не знають інвестори.

Кейс LIBOR: Непрозорий механізм дозволив маніпулювати ринком на \$350 трлн.

Еволюція 1.0: Епоха “паперової інженерії”

Початок 2000-х

ENRON (2001)

Схема: Використання позабалансових структур (SPV) для приховування боргів. Облік “Mark-to-market” (запис майбутніх прибутків як поточних).

Результат: Банкрутство (**\$74 млрд втрат**), ліквідація **Arthur Andersen**.

Колрежна філід,
бпаудуво рїзкихо

WORLDCOM (2002)

Схема: Капіталізація операційних витрат. \$3.8 млрд поточних витрат записано як довгострокові інвестиції.

Фінансова звітність може бути сфальсифікована на найвищому рівні за мовчазної згоди аудиторів.

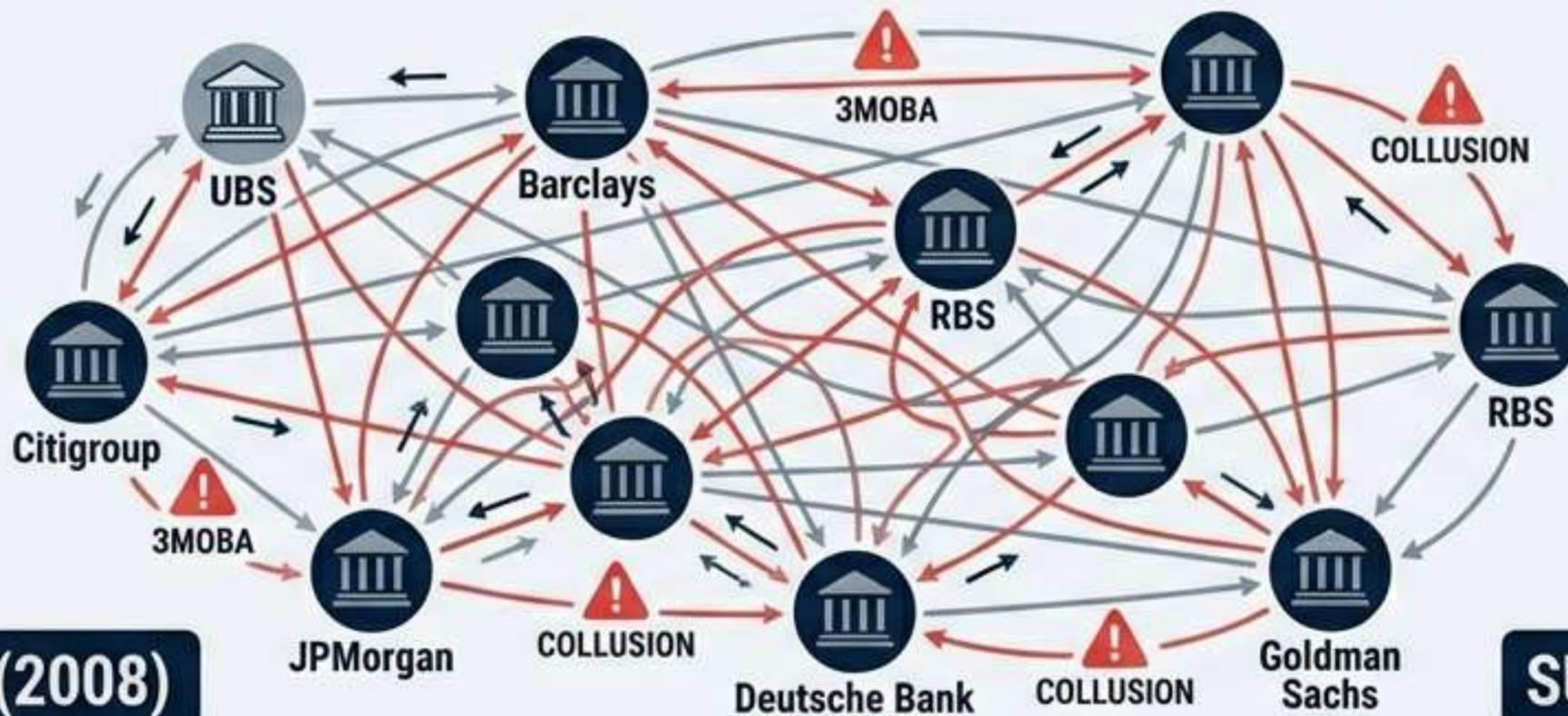
Еволюція 2.0: Системна змова та токсичні продукти

2008–2012

BERNIE MADOFF (2008)

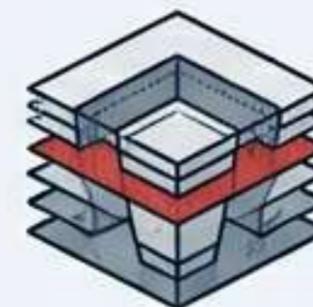
Схема Понці. Виплата прибутків старим інвесторам за рахунок нових. Фіктивні звіти про стабільність.

LIBOR SCANDAL (2012)

Змова трейдерів найбільших банків (Barclays, UBS) для маніпуляції відсотковими ставками.

SUBPRIME MORTGAGES

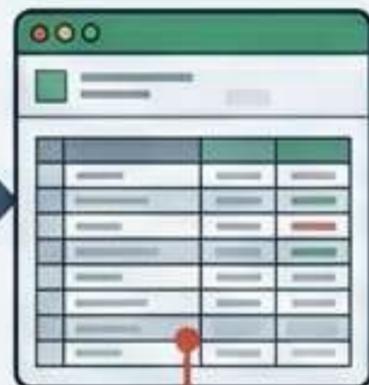
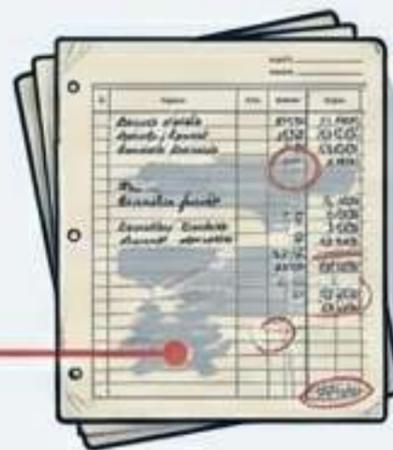
Складність продуктів (CDO) як інструмент обману клієнтів (кейс Goldman Sachs ABACUS).

! "Картельна змова" замість індивідуального злочину.

Еволюція 3.0: Цифровий "Дикий Захід" та AI Сьогодні

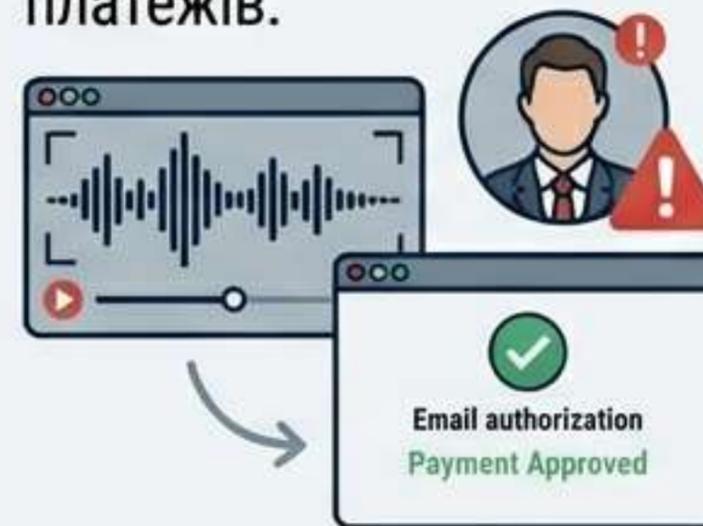
WIRECARD (2020)

Німецький Enron. €1.9 млрд на рахунках не існувало. Аудитори не перевірили банківські виписки в Азії.

AI & DEEPFAKES

CEO Fraud. Використання штучного інтелекту для підробки голосу керівника з метою авторизації платежів.

FTX (2022)

Крипто-крах. Привласнення коштів клієнтів для ризикованих ставок хедж-фонду. Відсутність корпоративного контролю.

Шахрайство стало алгоритмічним, глобальним та миттєвим.

Інструментарій обману: Як це працює зсередини

Маніпуляції звітністю

Передчасне визнання доходу, приховування зобов'язань, фіктивні активи.

Конфлікт інтересів

Гра на дві сторони (консультація клієнта + ставка проти нього).

Інсайдерська торгівля

Використання непублічної інформації для отримання переваги.

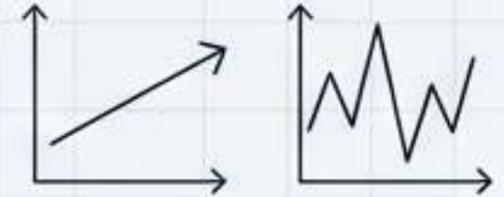
Відмивання коштів

Легалізація незаконних доходів через складні ланцюжки транзакцій.

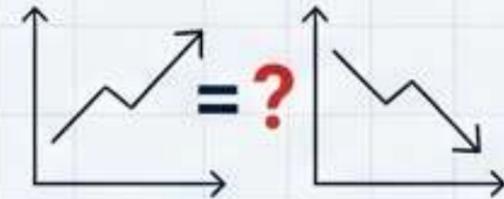
Діагностика: Фінансові “червоні прапорці”

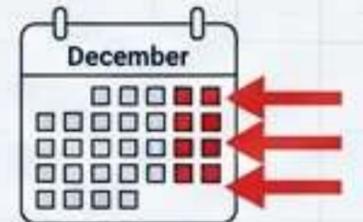
Too Good to Be True: Стабільні високі прибутки при волатильному ринку (Ефект Мейдоффа).

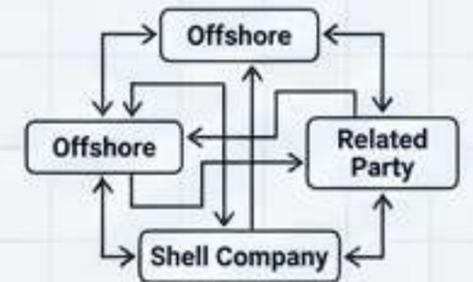
Revenue vs. Cash: Зростання прибутку при падінні грошових потоків. "Прибуток – це думка, гроші – це факт".

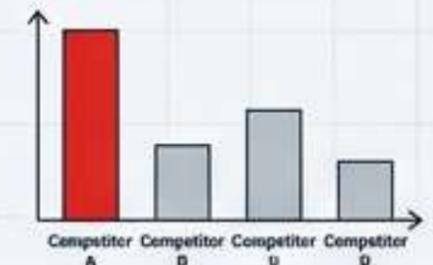
Year-End Anomalies: Нетипові великі транзакції в останні дні звітного періоду.

Complex Structures: Заплутані операції з офшорами або пов'язаними сторонами без бізнес-логіки.

Inexplicable Growth: Результати значно перевищують показники конкурентів.

Діагностика: Людський фактор та контроль

Living Beyond Means:
Розкішний стиль життя, що не відповідає офіційним доходам (дорогі авто, нерухомість).

Control Freak:
Відмова йти у відпустку, небажання делегувати обов'язки (страх викриття).

Bullying: Агресивна поведінка щодо аудиторів або підлеглих, які ставлять питання.

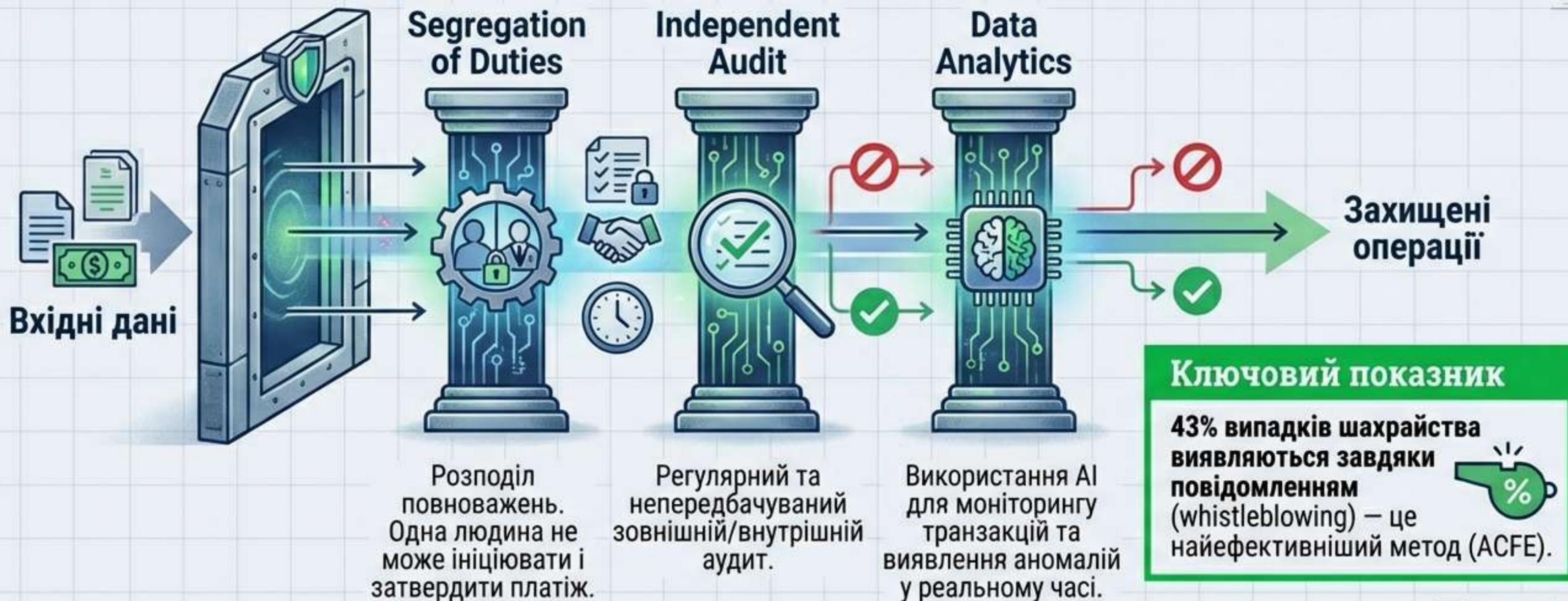
Control Anomalies

- ⚠️ Часта зміна аудиторів або банків.
- ⚠️ Відсутність оригіналів документів.
- ⚠️ Скарги клієнтів або інсайдерів.

Шахраї залишають поведінкові сліди.

Імунітет системи: Жорсткі контролі та технології

Культура як щит: Етика та "Тон згори"

“Токсична корпоративна культура породжує раціоналізацію злочину.”

Висновок: Вічна гонка озброєнь

Ми не можемо знищити шахрайство повністю, але можемо його стримувати.

- **Професійний скептицизм:** Довіряй, але перевіряй.
- **Be the Guardian:** Фінансист — це перша лінія оборони цілісності ринку.
- **Action:** Знання механізмів, пильність до "червоних прапорців" та етична стійкість.

Інтегруйте ці знання у вашу щоденну практику.